

ORTAOKUL ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRETİM YÖNTEM VE TEKNİKLERİNE YÖNELİK GÖRÜŞ VE YETERLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Yrd. Doç. Dr. Nilüfer Okur Akçay
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi
nokur@agri.edu.tr

Yrd. Doç. Dr. Ahmet Akçay
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi
aakcay@agri.edu.tr

Yrd. Doç. Dr. Murat Kurt
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi
[mkurt@agri.edu.tr](mailto:m Kurt@agri.edu.tr)

Özet

Bu çalışmanın amacı, ortaokul öğretmenlerinin öğretim yöntem ve tekniklerine yönelik görüş ve yeterliklerinin incelenmesidir. Tarama modeline dayalı betimsel bir çalışma olarak yürütülen araştırmanın örneklemini rastgele yöntemle seçilen 78'i Türkçe öğretmeni, 58'i fen ve teknoloji, 35'i sosyal bilgiler ve 66'sı matematik olmak üzere toplam 237 ortaokul öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Kişisel Bilgiler Formu"; "Öğretim Sürecinde Kullanılan Yöntem ve Teknikler Formu" ve "Yöntem ve Teknikler ile İlgili Görüş Formu" kullanılmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler (% ve frekans) kullanılmıştır. Araştırma sonucunda Ağrı ilinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinin derslerinde düz anlatım-soru-cevap vs. öğretim yöntem ve tekniklerini kullandıkları, yapılandırmacı yaklaşımın gerektirdiği günümüz öğretim yöntem ve teknikleri hakkında yeterli bilgi sahibi olmadıkları, almış oldukları hizmet içi eğitimlerin yetersiz olduğu ve öğretim yöntem ve teknikleri ile ilgili uygulamalı hizmet içi eğitim almaları gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Öğretim Yöntem ve Teknikleri, Yeterlik, Ortaokul Öğretmenleri.

INVESTIGATION OF THE SECONDARY SCHOOL TEACHERS' VIEW AND COMPETENCY TO TEACHING METHODS AND TECHNIQUES

Abstract

The aim of this study is to determine the secondary school teachers' view and competency to teaching methods and techniques. The sample of the research conducted as a descriptive study based on survey as a randomly selected of total of 237 secondary school teachers that consist of 58 of science and technology, 66 of mathematics, 35 of social studies and 78 of Turkish teacher. As data collection tools, "Personal Information Form", "The Methods and Techniques Used in Teaching Form", Comment Form with the Relevant Methods and Techniques were used. In the analysis of data descriptive statistics (frequency and %) was used. As a result of the research, it's determined that secondary school teachers used teaching methods and techniques generally lectures-question-answer etc., they do not have sufficient knowledge of modern teaching methods and techniques required by the constructivist approach, internal services they receive that training was inadequate and they should have take practical training related to teaching methods and techniques.

Keywords: Instructional Methods and Techniques, Competency, Secondary School Teachers.

GİRİŞ

Ülkelerin kalkınması ve bireylerin gelişimleri açısından büyük önem taşıyan eğitim-öğretim, pek çok unsurun sağlıklı bir şekilde bir arada bulunmasını gerektirmektedir. Öğrenci, öğretmen, yönetici, ders araç-gereçleri, eğitim-öğretim ortamı ve öğretim programı gibi unsurların bir arada uyumu eğitimin başarısını da etkilemektedir. Bu unsurlardan biri olan ve belli bir sınıf düzeyinde okutulacak konu, hedef ve amaçlar ile konuların öğretiminde kullanılabilir yöntem ve teknikleri gösteren bir kılavuz niteliğinde olan öğretim programı, öğretim öncesinde, süreç içerisinde ve sonrasında değerlendirilmeyi ve bir iyi bir planlamayı gerektirmektedir. Bu amaçla uzmanlar tarafından öğretim programları üzerinde sürekli çalışmalar yapılmakta ve çalışma sonuçlarına göre öğretim programları değiştirilmekte veya programlar üzerinde iyileştirme çalışmaları yapılmaktadır.

Eğitimin başarılı olmasındaki etkenlerden biri de hazırlanan eğitim programlarıdır. Eğitim programı, hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci (eğitim durumları) ve değerlendirme öğeleri arasındaki dinamik ilişkiler bütünü olarak ifade edilmektedir. Eğitime başlamadan önce ortaya konan eğitim programının hedefler ögesi “niçin?” sorusuna cevap ararken, içerik ögesi “ne?” sorusuna cevap aramaktadır. Eğitim durumları ögesi ise “nasıl?” sorusuna cevap aramaktadır. Değerlendirme ögesi ile de yapılan eğitimde “ne kadar?” sorusuna cevap aranmaktadır. Eğitim programlarını oluşturan öğelerden biri olan eğitim durumları ögesi, eğitimin uygu yöntem-teknik ve araç-gereçlerle gerçekleşmesini sağlamaya yöneliktir. Dolayısıyla eğitimin belli bir plan ve program dâhilinde yürütülen kısmı olan öğretimde öğretmenler, öğretim amaçlarına uygun olarak sınıf ortamında çeşitli yöntem-teknik ve araç-gereçleri kullanabilmektedirler.

Ülkemizde 2005 yılı öncesinde hazırlanan öğretim programlarında hâkim olan yaklaşım “davranışçılık” yaklaşımı iken, Milli Eğitim Bakanlığı’nın yürüttüğü çalışmalar neticesinde yeni öğretim programları hazırlanmış ve bu programlarda yaklaşım olarak “yapılandırıcılık yaklaşımı” benimsenmiştir. Bu kapsamda iki kademe olarak sürdürülen ilköğretim aşamasında 2005–2006 eğitim-öğretim yılında I.kademe için, 2006-2007 eğitim-öğretim yılından itibaren ise ilköğretim II. kademe için yeni öğretim programı uygulamaya koyulmuştur. Yapılandırıcı yaklaşıma dayalı hazırlanan öğretim programları hem öğretmen hem de öğrencilerin öğretimdeki rollerini değiştirmiştir. Eğitim Reformu Girişimi (ERG)’nin 2005 tarihli raporuna göre bu değişim, öğrenciye, dinleyen, alıştırmaya yapan ve sorulara cevap veren bir rol yerine, sorular soran, problem kuran, problem çözen, tıpkı bir bilim insanı gibi gereksinim duyulan bilgiyi ortaya çıkarmaya ve değerlendirmeye yönelik faaliyetlere girişen, etkinlikler yoluyla kendi bilişsel yapısını oluşturan aktif bir rol kazandırırken; öğretmene ise “öğretici” yerine “ortam düzenleyici”, “yönlendirici”, “kolaylaştırıcı”, “işbirliği sağlayıcı”, “kendini geliştirici”, “planlayıcı”, “yönlendirici” ve “bireysel farklılıkları dikkate alıcı” gibi roller kazandırmaktadır. Eğitim programlarının uygulayıcı durumunda olan öğretmenlerin bu rolleri yerine getirebilmeleri için çeşitli becerilere sahip olmaları gerekmektedir. Öğretmenlerin sahip olması gereken becerilerden biri ise eğitim ortamına uygun yöntem ve teknikleri seçebilme ve öğretme sürecini düzenleyebilme becerisidir (Yıldırım, 2000; Tan, Kayabaşı ve Erdoğan, 2003; Titiz, 2005:15;). Bir öğretme süreci içinde,

- ✓ Öğrenciyi istedik hedefler doğrultusunda yönlendirme ve güdüleme,
- ✓ Uygun öğrenme yaşantıları sunarak bu hedeflere ulaşmayı kolaylaştırma,
- ✓ Öğrencinin bir bütün olarak -örneğin tutumlar, değerler, uyum gibi kişisel yönleriyle-gelişimine katkıda bulunma gibi işlemler yer almalıdır (Erdem, 2006). Dolayısıyla öğretmenler, bu işlemleri yerine getirebilmek için dersin hedef ve kazanımları doğrultusunda uygun yöntem ve teknikleri seçebilmeli ve dersin amaçlarına ulaşmaya çalışmalıdır (Tan, 2005).

Öğretim yöntem ve teknikleri, bir sorunu çözmek, bir deneyi sonuçlandırmak, bir konuyu öğrenmek ya da öğretmek gibi amaçlara ulaşmak için bilinçli olarak seçilen ve izlenen düzenli yoldur (Demirel, 1996). Başka bir tanımla öğretim yöntemi, hedeflere ulaşmak için öğretme - öğrenme sürecini desenleme ve planlamaktır (Demirel, 2004). Öğretimde izlenecek yöntemi, öğretim stratejisi belirlemektedir (Erdem, 2006). Öğretim tekniği ise, bir öğretme yöntemini uygulamaya koyma biçimi ya da sınıf içinde yapılan işlemlerin bütünüdür. Dolayısıyla izlenecek tekniği de öğretim yöntemi belirlemektedir. En iyi yöntem, dersin hedeflerine, öğrencinin hazırbulunmuşluk düzeyine, dersin süresine ve öğrenci mevcuduna göre seçilerek başarılı olarak kullanılan yöntemdir (Gözütok, 2007, 205). Öğrenme-öğretme sürecinin etkili olabilmesi için öğretmen, konunun içeriği,

öğrenci özellikleri gibi unsurları göz önünde bulundurarak öğrencilere kazandırmak istediği davranışlara uygun olan öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmak durumundadır (Fidan ve Erden, 1994). Öğretmenlerin kullandıkları öğretim yöntem ve teknikleri üzerine yapılan çalışmalar, öğretmenlerin çok farklı yöntem ve tekniklerine derslerinde yer vermediklerini ortaya koymaktadır. Öğretmenlerin kullandıkları yöntemleri gözlemleyen öğretmen adaylarına göre, öğretmenler çoğunlukla düz anlatım ve soru cevap yöntemlerini kullanmaktadırlar (Sakallı, Hürsen ve Özçınar, 2007). Öğretmenlerin yöntem, teknik ve stratejileri kullanabilme yeterlilik düzeylerinin incelendiği başka bir araştırma sonucunda öğretmenler, en fazla soru-cevap tekniğiyle öğretim yapabildiklerini ifade etmişlerdir (Aydemir, 2012). Öğretmen, konunun en iyi öğretimini sağlayacak yöntem zenginliğini sağlayabilmeli ve hedeflenen amaçlara ulaşmak için farklı yöntemleri tercih etmelidirler (Küçükahmet, 2000). Öğretme etkinliklerinin başarılı olması için öğretmen en iyi nasıl öğretebileceğine karar vermelidir. Diğer bir ifadeyle, öğretim yöntemlerinde başarı sağlanabilmesi için öğretmenin konuyu iyi bilmesi ve konuya en uygun öğretim yöntemini seçmesi gerekmektedir. Özellikle yapılandırmacı anlayışa göre düzenlenen günümüz öğretim programlarında öğretmenden belli bir yöntemi takip etmesi değil, her konuyu en etkili ve kalıcı şekilde aktaracak yöntem ve teknikleri kullanması beklenmektedir. Günümüzde, okullarda çalışan öğretmenlerin hangi yöntemi ne sıklıkla kullandığı merak konusu olmaktadır. Bu konuyla ilgili olarak ciddi araştırma ve gözlem sonuçlarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, Ağrı ilinde görev yapan 4 ana branştaki (Fen ve Teknoloji, Matematik, Türkçe, Sosyal Bilgiler) ortaokul öğretmenlerinin derslerinde kullandıkları yöntem ve teknikler ile ortaokul öğretmenlerinin derste yöntem teknik kullanma yeterliliklerinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Ortaokul öğretmenlerinin derslerinde en fazla yer verdiği yöntem ve teknikler nelerdir?
2. Ortaokul öğretmenlerin yeterli bilgiye sahip olmadıklarını düşündükleri yöntem ve teknikler nelerdir?
3. Ortaokul öğretmenlerinin öğretim yöntem ve tekniklerini seçiminde etkili olan faktörler nelerdir?
4. Ortaokul öğretmenlerinin yeni yöntem ve teknikleri öğrenme yolları nelerdir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma, tarama modeline dayalı betimsel bir çalışma niteliğindedir. Tarama modeli, Karasar (2005)'a göre, "geçmişte veya halen var olan bir durumu, var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımları olup çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir." Bu çalışmada Ağrı ili merkezinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinin öğretim yöntem ve tekniklerini kullanma durumları betimlenmeye çalışılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Ağrı ili merkezinde görev yapan 67'si fen ve teknoloji, 80'i matematik, 98'i Türkçe ve 53'ü sosyal bilgiler öğretmeni olmak üzere toplam 298 ortaokul öğretmeni; örneklemi ise random yöntemle seçilen 58'i fen ve teknoloji, 66'sı matematik, 35'i sosyal bilgiler ve 78'i Türkçe öğretmeni olmak üzere toplam 237 ortaokul öğretmeni oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak öğretmenlere cinsiyet, branş, kıdem yılı, mezun olunan okul, sınıf mevcudu ile görev yapılan okul türlerinin sorularının yöneltildiği "Kişisel Bilgiler Formu"; öğretmenlerin derslerinde kullandıkları yöntem ve teknikleri belirlemek amacıyla hazırlanan "Öğretim Sürecinde Kullanılan Yöntem ve Teknikler Formu" ile öğretmenlerin öğretim yöntem ve teknikleri ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla hazırlanan ve 2 sorudan oluşan "Yöntem ve Teknikler ile İlgili Görüş Formu" kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan Öğretim Sürecinde Kullanılan Yöntem ve Teknikler Formu'ndan elde edilen verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiklerden (% ve frekans) yararlanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan ölçeklerden elde edilen veriler şu şekilde sıralanmaktadır:

Kişisel bilgiler formundan elde edilen bulgular

Araştırmaya katılan ortaokul öğretmenlerinin kişisel bilgileriyle ilgili bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1: Kişisel bilgiler formundan elde edilen bulgular

Kişisel Bilgiler Formu		Fen ve Teknoloji N=58	Matematik N=66	Sosyal Bilgiler N=35	Türkçe N=78
		f (%)	f (%)	f (%)	f (%)
Cinsiyet	Kadın	31 (53,4)	37 (56,1)	10 (28,6)	43 (55,1)
	Erkek	27 (46,6)	29 (43,9)	25 (71,4)	35 (44,9)
Kıdem yılı	1-5	38 (65,5)	41 (62,1)	23 (65,7)	49 (62,8)
	6-10	13 (22,4)	19 (28,8)	8 (22,9)	18 (23,1)
	11-15	7 (12,1)	4 (6,1)	4 (11,4)	11 (14,1)
	16-20	-	-	-	-
	20 den fazla	-	2 (3)	-	-
Mezuniyet	2 yıllık eğitim yüksek okulu	1 (1,7)	-	-	2 (2,6)
	Eğitim Fakültesi	56 (96,6)	61 (92,4)	30 (85,7)	74 (94,9)
	Fen-Edebiyat Fakültesi	1 (1,7)	3 (4,5)	3 (8,6)	2 (2,6)
	Öğretmen Okulu	-	-	2 (5,7)	-
	Eğitim Enstitüsü	-	2 (3)	-	-
	Diğer	-	-	-	-
Sınıf mevcudu	30 ve daha az	31 (53,4)	41 (62,1)	18 (51,4)	44 (56,4)
	31-40	21 (36,2)	17 (25,8)	12 (34,3)	26 (33,3)
	41 ve daha fazla	6 (10,3)	8 (12,1)	5 (14,3)	8 (10,3)
Okul türü	Resmi	55 (94,8)	63 (95,4)	31 (88,6)	75 (96,1)
	Özel	3 (5,2)	3 (4,6)	4 (11,4)	3 (3,9)

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin %51’i bayan, %49’u ise erkek olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin kıdem yılları incelendiğinde öğretmenlerin büyük çoğunluğunun (%64) mesleğe yeni başlayan öğretmenler olduğu, mezun olunan okula bakıldığında ise öğretmenlerin büyük çoğunluğunun (%93) eğitim fakültesi mezunu olduğu görülmektedir. Öğretmenlerinin sınıf mevcutlarının çoğunlukla 30 ve daha az sayıda olduğu ve daha çok devlet okullarında görev yaptıkları da Tablo 1’den çıkarılabilecek diğer sonuçlardır.

Öğretim sürecinde kullanılan yöntem ve teknikler formundan elde edilen bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlere eğitim-öğretim ortamlarında kullanılabilecek tüm yöntem ve tekniklerin yer aldığı yöntem ve teknikler formu verilmiş ve bu form üzerinde en fazla kullandıkları 5 yöntemi işaretlemeleri istenmiştir. Bu formdan elde edilen bulgulara göre araştırmaya katılan öğretmenlerin branşlarına göre derslerinde en fazla kullandıkları öğretim yöntem ve teknikler (Tablo 2, Tablo 3, Tablo 4 ve Tablo 5) şu şekilde sıralanmaktadır:

Tablo 2: Türkçe öğretmenlerinin derslerinde en fazla yer verdiği yöntem ve teknikler

Yöntem - Teknik	f	%
Düz anlatım	53	68
Soru-cevap	47	60
Ödev	32	41
Şiir yazma	31	40
Beyin fırtınası	28	36
Drama	25	32
Sunu	24	31
Münazara	19	24
Görüş geliştirme	14	18
Rol oynama	12	15

Tablo 2’de görüldüğü üzere Türkçe öğretmenlerinin derslerinde en fazla kullandıkları teknikler %68 ile düz anlatım tekniği , %60 ile soru-cevap tekniği ve %41 ile ise ödev tekniğidir.

Tablo 3: Fen ve teknoloji öğretmenlerinin derslerinde en fazla yer verdiği yöntem ve teknikler

Yöntem - Teknik	f	%
Düz anlatım	34	59
Beyin fırtınası	27	47
Sunu	25	43
Soru-cevap	23	40
Deney	21	36
Gözlem	20	34
Ödev	18	31
Eğitsel oyun	12	21
Büyük grup tartışması	10	17
Altı şapkalı düşünme tekniği	10	17

Tablo 3’de görüldüğü üzere fen ve teknoloji öğretmenlerinin derslerinde en fazla kullandıkları teknikler %59 ile düz anlatım tekniği , %47 ile beyin fırtınası tekniği ve %43 ile ise sunu tekniğidir.

Tablo 4: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerinde en fazla yer verdiği yöntem ve teknikler

Yöntem - Teknik	f	%
Düz anlatım	29	83
Soru-cevap	20	57
Ödev	19	54
Beyin fırtınası	17	49
Drama	14	40
Fikir taraması	7	20
Münazara	6	17
Görüş geliştirme	6	17
Büyük grup tartışması	5	14
Birlikte öğrenme	4	11

Tablo 4’te görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerinde en fazla kullandıkları teknikler %83 ile düz anlatım tekniği , %57 ile soru-cevap tekniği ve %54 ile ise ödev tekniğidir.

Tablo 5: Matematik öğretmenlerinin derslerinde en fazla yer verdiği yöntem ve teknikler

Yöntem - Teknik	f	%
Düz anlatım	41	62
Soru-cevap	28	42
Ödev	27	41
Beyin fırtınası	19	29
Görüş geliştirme	11	17
Küçük grup tartışması	10	15
Sunu	9	14
Bireyselleştirilmiş öğretim	9	14
Birlikte öğrenme	8	12
Tartışma	8	12
Eğitsel oyun	6	9

Tablo 5'te görüldüğü üzere matematik öğretmenlerinin derslerinde en fazla kullandıkları teknikler %62 ile düz anlatım tekniği , %42 ile soru-cevap tekniği ve %41 ile ise ödev tekniğidir.

Yöntem ve teknikler ile ilgili görüş formundan elde edilen bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin derslerinde kullandıkları yöntem ve teknikleri hangi faktörlere göre seçtikleri ve branşları ile ilgili yeni yöntem ve teknikleri öğrenme yollarını belirlemek amacıyla hazırlanan formdan elde edilen bulgulara Tablo 6 ve Tablo 7'de yer verilmiştir.

Tablo 6: Ortaokul öğretmenlerinin öğretim yöntem ve tekniklerini seçiminde etkili olan faktörler

Faktörler	Türkçe		Fen Bilgisi		Sosyal Bilgiler		Matematik	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Dersin hedefleri	33	42	25	43	18	51	24	36
Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri	49	63	27	47	23	66	32	48
Öğrenci sayısı	25	32	23	40	22	63	19	29
Yöntemi kullanma becerisi	8	10	9	16	6	17	12	18
Kullanım kolaylığı	10	13	7	12	1	3	2	3
Süre	13	17	15	26	14	40	12	18
Konunun özelliği	23	29	-	-	14	40	17	26
Derslik ve büyüklüğü	2	3	-	-	1	3	2	3
Maliyet	14	18	-	-	5	14	5	8

Tablo 6 'ya göre öğretmenlerin derslerinde kullandıkları yöntem ve tekniklerin seçiminde en etkili faktör (Türkçe:%63, Fen Bilgisi:%47, Sosyal Bilgiler:%66 ve Matematik:%48) öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleridir. Bu faktörün dışında branşlar tek tek ele alındığında öğretmenlerin yöntem ve teknik seçiminde en önemli faktörler; Türkçe öğretmenlerinde dersin hedefleri (%42), öğrenci sayısı (%32) ve konunun özelliği (%29); Fen Bilgisi öğretmenlerinde dersin hedefleri (%43), öğrenci sayısı (%40) ve dersin süresi (%26); Sosyal bilgiler öğretmenlerinde öğrenci sayısı (%66), dersin hedefleri (%51), dersin süresi (%40) ve konunun özelliği (%40); Matematik öğretmenlerinde ise dersin hedefleri (%36), öğrenci sayısı (%29) ve konunun özelliği (%26) olarak sıralanmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin branşları ile ilgili yeni yöntem ve teknikleri öğrenme yollarına ilişkin bulgulara Tablo 7'de yer verilmiştir.

Tablo 7: Ortaokul öğretmenlerinin yeni yöntem ve teknikleri öğrenme yolları

Öğrenme Yolları	Türkçe		Fen Bilgisi		Sosyal Bilgiler		Matematik	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Diğer öğretmen arkadaşları	23	29	20	34	15	43	19	29
Sempozyumlar	10	13	7	12	7	20	8	12
Kütüphane	4	5	2	3	5	14	2	3
Yeni mezun olan ve kurumda görev yapan öğretmenler	6	8	4	7	3	9	-	-
Seminerler	18	23	20	34	16	46	12	18
İnternet	42	54	31	53	22	63	32	48
Hizmetiçi eğitim	14	18	12	21	9	26	9	14

Tablo 7'ye göre öğretmenlerin branşları ile ilgili yeni yöntem ve teknikleri öğrenmede kullandıkları en önemli kaynak İnternettir (Türkçe:%54, Fen Bilgisi:%53, Sosyal Bilgiler:%63 ve Matematik:%48). İnternetin ardından Türkçe ve Matematik öğretmenlerinin yeni yöntem ve teknikleri öğrenmede sırasıyla kaynak olarak diğer öğretmen arkadaşlarından (Türkçe:%29 ve Matematik:%29) ve seminerlerden (Türkçe:%23 ve Matematik:%18) yararlanırken; Sosyal bilgiler öğretmenleri öncelikli olarak seminerlerden (%46) ve sonrasında diğer öğretmen arkadaşlarından (%43) yararlanmaktadırlar. Fen bilgisi öğretmenleri ise hem diğer öğretmen arkadaşlarından hem de seminerlerden (%34) eşit düzeyde yararlanmaktadırlar.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Ağrı ilinde görev yapan ortaokul öğretmenlerinin (Türkçe, Fen ve Teknoloji, Sosyal Bilgiler ve Matematik) öğretim yöntem ve tekniklerine yönelik yeterliklerinin incelenmesini hedefleyen bu çalışmada elde edilen bulgular ışığında varılan sonuçlara aşağıda değinilmiştir.

Türkçe öğretmenlerinin derslerinde en fazla kullandıkları yöntem ve teknikler düz anlatım tekniği, soru-cevap tekniği, ödev tekniği, şiir yazma, beyin fırtınası, drama ve sunu tekniğidir. Bu sonuçlar doğrultusunda Türkçe öğretmenlerinin yapılandırmacı yaklaşıma dayalı yeni öğretim programını uygulamakta güçlük yaşadıkları ifade edilebilir. Demir ve Ersöz (2014) tarafından yapılan çalışmada da öğretmenlerin Türkçe derslerinde genellikle soru-cevap, işbirliğine dayalı öğretim, tartışma, beyin fırtınası, gösterip yaptırma, problem çözme, rol yapma, drama, örnek olay, gözlem ve eğitsel oyun tekniklerini kullandıkları tespit edilmiştir. Kırac (2013) tarafından yapılan çalışmada yabancı dil öğretmenlerinin de öğretim yöntem ve teknikleri kullanma konusunda kimi yeterliklerinin düşük olduğunu belirlemiştir. Bu açıdan dil öğretiminde öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasının zor olabileceği düşünülebilir. Fakat yapılandırmacı yaklaşımın benimsendiği Türkçe dersi öğretim programı doğrultusunda, öğrencinin aktif olmadığı öğretim yöntem ve tekniklerinin yerine, öğrencinin öğretim faaliyetlerine aktif bir biçimde katıldığı öğretim yöntem ve teknikleri işe koşularak dersin hedeflerinin gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır (Arslan, 2009). Türkçe dersinde kullanılabilecek bazı yöntem ve teknikler şu şekilde sıralanabilir: çözümlenme, birleşim, sese dayalı harf yöntemi, düz anlatım, tartışma, gösterip yaptırma, soru-cevap ve küme çalışması (Aricı, 2006).

Fen ve teknoloji öğretmenlerinin derslerinde en fazla kullandıkları teknikler düz anlatım tekniği, beyin fırtınası tekniği, sunu tekniği, soru-cevap tekniği, deney tekniği, gözlem tekniği ve ödev tekniğidir. Demir ve Özden (2013) tarafından yapılan çalışmada hayat bilgisi dersinde de en fazla kullanılan teknik düz anlatım tekniği olarak bulunmuştur. Fen ve teknoloji öğretmenlerinin deney yöntemini daha az kullanmalarının, gerekli deney malzemelerinin olmayışından kaynaklandığı görüşmeler neticesinde belirlenmiştir. Öğretmen adayları üzerinde Çimen ve Yılmaz (2013) tarafından yapılan çalışmada öğretmen adaylarının öğretim yöntem ve teknikleri yeterlik algı düzeylerinin orta düzey ile yüksek düzey arasında olduğu belirlenmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerinde en fazla kullandıkları teknikler düz anlatım tekniği, soru-cevap tekniği ve ödev tekniği, beyin fırtınası, drama tekniğidir. Aydemir (2012) tarafından yapılan çalışmada da sosyal

bilgiler öğretmenlerinin en fazla kullandıkları teknik soru-cevap tekniği olarak belirlenmiştir. Bu tekniğin kullanımının sıklıkla tercih edilmesi, kullanımının kolaylığı ve araç-gereç gerektirmemesi ile açıklanabilir.

Matematik öğretmenlerinin derslerinde en fazla kullandıkları teknikler düz anlatım tekniği, soru-cevap tekniği ve ödev tekniği ve beyin fırtınası tekniğidir. Bu sonuçlar Sağlam (2011) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları ile paralellik göstermektedir. Araştırma sonucunda matematik öğretmenlerinin en fazla düz anlatım ve soru-cevap tekniklerini sıklıkla kullandıkları tespit edilmiştir.

Elde edilen bulgular neticesinde araştırmaya katılan bütün branş öğretmenlerinin öncelikle düz anlatım tekniğini kullandıkları tespit edilmiştir. Özellikle kıdem yılı arttıkça düz anlatım tekniğini seçme oranlarında da artış olduğu, mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin daha çeşitli teknikleri kullandıkları belirlenmiştir. Bunun nedeni olarak son yıllarda eğitim fakültelerinde yeni yöntem ve tekniklerin daha detaylı olarak öğretmen adaylarına öğretilmiş olabileceği söylenebilir.

Türkçe, Sosyal bilgiler, Fen ve teknoloji ve Matematik öğretmenlerinin yeterli bilgiye sahip olmadıklarını düşündükleri yöntem ve teknikler; pueblo planı, burk sistemi, dalton planı, morrison planı, winnetka planı ve rulman olarak sıralanmaktadır. Bu bilgi ışığında özellikle pueblo planı, morrison planı, dalton planı, winnetka planı, burk sistemi ve rulman tekniklerinin her bir branş öğretmenleri tarafından derslerinde kullanılmadığı ve öğretmenlerin bu teknikler ile ilgili bilgilerinin olmadıkları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin çoğunlukla bireysel teknikleri bilmemeleri kabul edilebilir bir durumdur. Çünkü bu tekniklerin çoğu günümüzden çok önce denenmiş tekniklerdir. Ayrıca, günümüzde bireysel öğretim sıklıkla karşılaşılan bir durum olmadığından öğretmenler bu teknikleri hem hizmet öncesinde hem de hizmet sırasında öğrenmeleri mümkün görünmemektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin derslerinde kullandıkları yöntem ve tekniklerin seçiminde en etkili faktör öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleridir. Bu faktörün dışında branşlar tek tek ele alındığında öğretmenlerin yöntem ve teknik seçiminde en önemli faktörler; Türkçe öğretmenlerinde dersin hedefleri, öğrenci sayısı ve konunun özelliği; Fen Bilgisi öğretmenlerinde dersin hedefleri, öğrenci sayısı ve dersin süresi; Sosyal bilgiler öğretmenlerinde öğrenci sayısı, dersin hedefleri, dersin süresi ve konunun özelliği; Matematik öğretmenlerinde ise dersin hedefleri, öğrenci sayısı ve konunun özelliği olarak sıralanmaktadır. Sağlam (2011) tarafından yapılan çalışmada en etkili faktör ise öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyi olarak bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin branşları ile ilgili yeni yöntem ve teknikleri öğrenmede kullandıkları en önemli kaynak internettir. İnternetin ardından Türkçe ve Matematik öğretmenlerinin yeni yöntem ve teknikleri öğrenmede sırasıyla kaynak olarak diğer öğretmen arkadaşlarından yararlanırken; Sosyal bilgiler öğretmenleri öncelikli olarak seminerlerden ve sonrasında diğer öğretmen arkadaşlarından yararlanmaktadır. Fen bilgisi öğretmenleri ise hem diğer öğretmen arkadaşlarından hem de seminerlerden eşit düzeyde yararlanmaktadır. Dolayısıyla öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerle yeni öğretim yöntem ve teknikleri öğrenmeleri büyük önem taşımaktadır. Buna karşın, Türkçe öğretmenlerinin %74'ünün hizmet içi eğitim almadığı, alınan eğitimlerin işbirlikli öğrenme teknikleri, drama, bilgisayar destekli öğretim, sempozyum, rol oynama ve mikro öğretim tekniklerine yönelik olduğu görülmektedir. Özdemir (2007) tarafından yapılan çalışma sonucunda yabancı dil öğretmenlerinin hizmet içi kurs ve seminer almaları gerektiği belirtilmiştir. Benzer şekilde ana dil öğretmenlerinin de hizmet içi eğitim almaları önemlidir. Benzer şekilde Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin de %74'ünün hizmetiçi eğitim almadığı, alınan eğitimin işbirlikli öğrenme teknikleri, deney, beyin fırtınası, bireyselleştirilmiş öğretim, web destekli eğitim ve aktif öğrenme ve tartışma tekniği ile üzerine olduğu; Sosyal bilgiler öğretmenlerinin %71'inin hizmetiçi eğitim almadığı, alınan eğitimin aktif öğrenme, uzaktan eğitim ve web destekli eğitim, bireyselleştirilmiş öğretim üzerine olduğu; Matematik öğretmenlerinin %86'sının hizmetiçi eğitim almadığı ve alınan eğitimin işbirlikli öğrenme, aktif öğrenme ve bireyselleştirilmiş öğretim üzerine olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla hizmet içi eğitim imkanı bütün branşlardaki öğretmenlere tanınmalı ve branşların kendilerine özel öğretim yöntem ve tekniklerine yönelik eğitim verilmelidir.

Türkçe öğretmenlerinin ihtiyaç duymalarına rağmen kullanamadıkları yöntem ve teknikler, bilgisayar destekli öğretim, drama, jigsaw, bireyselleştirilmiş öğretim ve mikro öğretim, altı şapkalı düşünme ve web destekli eğitim, rol oynama ve sokrat tartışması; Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin kullanamadıkları yöntem ve teknikler

bilgisayar destekli öğretim, altı şapkalı düşünme, istasyon, proje, argümantasyon, simülasyon ve jigsaw; Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kullanamadıkları yöntem ve teknikler bilgisayar destekli öğretimi, jigsaw, altı şapkalı düşünme, web destekli eğitim, istasyon ve işbirlikli öğrenme; Matematik öğretmenlerinin kullanamadıkları yöntem ve teknikler bilgisayar destekli öğretim, bireyselleştirilmiş öğretim, altı ayaklı uygulama, web destekli eğitim ve simülasyon gelmektedir. Akçadağ (2010) tarafından yapılan çalışmada da bu sonuçlara paralel olarak ilköğretim öğretmenlerinin yarıdan fazlası drama, kavram haritası, balık kılıcı, zihin haritası gibi öğretim yöntem ve teknikleri konusunda eğitim ihtiyacı içinde oldukları belirtmiştir. Dolayısıyla öğretmenler, hizmet içi eğitimlerle desteklenerek öğretim yöntem ve tekniklerini etkili kullanabilir hale getirilmelidir.

Araştırmanın sonuçlarına göre yapılabilecek öneriler şunlardır:

1. Öğretmen adaylarına eğitim fakültelerinde yöntem ve teknikler ile ilgili uygulamalı eğitim verilmelidir.
2. Öğretmenlere hizmet içi eğitimde yöntem ve teknikler ile ilgili bilgilendirme uygulamalı olarak yapılabilir.
3. Ortaokul öğretmenleri ile gerçekleştirilen bu çalışma lise öğretmenleri ile de yürütülebilir.
4. Milli Eğitim Bakanlığı ile Üniversiteler işbirliği içinde çalışmalı ve öğretmenlerin yöntem ve teknikler konusunda ihtiyaç duydukları ne varsa öğretim üyeleri tarafından giderilebilir.
5. Eğitim fakültelerinde öğretim yöntem ve teknikleri dersinin yürütülme süreci araştırmacılar tarafından incelenebilir.
6. Eğitim fakültelerinde öğretim yöntem ve teknikleri dersi sadece teori ders olmayıp teori ve uygulamalı ders olarak yürütülebilir.

Not: Bu çalışma, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından desteklenen EF.12.001 nolu projeden hareketle hazırlanmıştır.

KAYNAKÇA

Akçadağ, T. (2010). Öğretmenlerin ilköğretim programındaki yöntem teknik ölçme ve değerlendirme konularına ilişkin eğitim ihtiyaçları. *Bilig Dergisi*, 53, 29-50.

Arıcı, A.F. (2006). Türkçe öğretiminde kullanılan strateji-yöntem ve teknikler. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 7(1), 300-307.

Arslan, A. (2009). Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımı ve Türkçe Öğretimi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13 (1), 143-154.

Aydemir, H. (2012). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretim yöntem, teknik ve stratejileri kullanma yeterlikleri. *Hikmet Yurdu Dergisi*, 5 (9), 81-100.

Çimen, O. ve Yılmaz, M. (2013). Biyoloji öğretmen adaylarının öğretim yöntem ve teknikleri uygulamalarına ilişkin yeterlik algıları. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(1), 51-65.

Demir, S. ve Özden, S. (2013). Sınıf öğretmenlerinin öğretimsel stratejilere yöntemlere ve tekniklere ilişkin görüşleri: hayat bilgisi dersine yönelik tanılayıcı bir çalışma. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 59-75.

Demir, O. ve Özden, Y. (2014). Sınıf öğretmenlerinin türkçe dersinde kullandıkları yöntem ve tekniklerin aktif eğitim anlayışı bakımından değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 1-11.

Demirel, Ö. (1996). *Genel öğretim yöntemleri*. Ankara: USEM Yayınları-11.

Demirel, Ö. (2004). *Yabancı dil öğretimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Eğitim Reformu Girişimi (2005). Öğretim Programları İnceleme ve Değerlendirme – I. <http://erg.sabanciuniv.edu/tr/ogretimprogramlariincelemevedegerlendirme> adresinden 21.08.2014 tarihinde alınmıştır.

Erdem, A. R. (2006). Nasıl öğretmeliyim:Öğretim stratejileri, yöntem ve teknikleri. *Üniversite ve Toplum*, 6 (2).

Fidan, N. ve Erden, M. (1994). *Eğitime giriş*. Ankara: Meteksan Anonim Şirketi.

Gözütok, D. (2007). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. (2. Baskı). Ankara: Ekinoks Yayıncılık.

Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (14. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kıraç, İ. E. (2013). *Ortaokul İngilizce öğretmenlerinin ders durumunda yöntem-teknik kullanma yeterliliklerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.

Küçükahmet, L. (2000). Öğretimde planlama ve değerlendirme . Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Özdemir, Ö. (2007). İlköğretim birinci kademe İngilizce öğretmenlerinin eğitim durumunda yöntem-teknik ve araç-gereç (teknoloji) kullanma yeterlilikleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Sağlam, U. G. (2011). *6-7-8. sınıf matematik öğretmenlerinin öğretim yöntem/ teknik ve materyallerine ilişkin görüşleri*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Sakallı, M., Hürsen, Ç. ve Özçınar, Z. (2007). The frequent use of teaching strategies/methods among teachers according to the teacher candidates observation. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 2(1), 1–8.

Tan, Ş. (2005). Öğretimi planlama ve değerlendirme. Ankara:Pegem A Yayıncılık.

Tan, Ş., Kayabaşı, Y., ve Erdoğan, A. (2003). *Öğretimi planlama ve değerlendirme*. Ankara: Anı yayıncılık.

Titiz, O. (2005). *Yeni öğretim sistemi*. İstanbul: Zambak yayınları.

Yıldırım, V. (2000). *İlköğretim okulu 5. sınıf öğretmenlerinin öğretim yöntemleri konusundaki görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.